

MATKAILULLA MAAKUNTA MENESTYY

Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset
12 lappilaisessa kunnassa vuonna 2011

ESIPUHE

Lapin matkailun aluetalousvaikutusten selvittämiseksi tehtiin 12 kuntaa käsittävä tutkimusavaus. Aihepiiriä on nyt kartoitettu joissakin kunnissa ensimmäistä kertaa. Selvitys on lisäksi tehty yhdenmukaisella ja mahdollisimman läpinäkyvällä menetelmällä, ja työ antaa uutta tietoa myös niiden kuntien osalta, joissa matkailun tulo- ja työllisyysvaikutuksia on selvitetty aikaisemmin. Matkailun aluetalousvaikutuksia on syytä seurata jatkossa säännöllisesti, jotta voidaan tarkastella kehitystä eri vuosina. Selvitys ei onnistu ilman alueilta ja yrityksiltä saatavaa apua. Seuraavia kehittämisaskeleita työssä on vastausmäärän kasvattaminen ja kuntakohtaisten matkailuosuusprosenttien muodostaminen, jolloin tuloksien tarkkuus paranee yksittäisten alueiden kohdalla.

FT Pekka Kauppila on antanut asiantuntija-apua työn eri vaiheissa. FM Juho Isola selvitti vuoden 2013 kevään aikana Pyhä-Luosto -matkailukeskuksen aluetalousvaikutuksia Itä-Lapin kuntien tilaamassa Oulun ja Lapin yliopistojen yhteishankkeessa. Pyhä-Luosto -alueen hankkeen kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä esimerkiksi aineistojen keräämiseen liittyen. Kiitän yhteistyökumppaneita, matkailun alueyhdistyksiä, oman työyhteisöni jäseniä sekä kyselyyn vastanneita avustanne.

Rovaniemellä 17.6.2013

Pasi Satokangas

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
1.1 Selvityksen lähtökohdat	3
1.2 Käsitteet, menetelmä ja aineisto	5
2 Kohdekuntien välitön matkailutulo, -työllisyys ja -kunnallispalkkaverotulo	10
Enontekiö	10
Inari	12
Kemijärvi	14
Kittilä	16
Kolari	18
Muonio	20
Pelkosenniemi	22
Ranua	24
Rovaniemi	26
Salla	28
Sodankylä	30
Utsjoki	32
3 Lopuksi	34
Kirjallisuus	37
Taulukot	39
Liitteet	
Liite 1 Kyselylomake	40
Liite 2 Toimialaluokitus	41

1 JOHDANTO

Käsillä oleva selvitys käynnistettiin, koska lappilaiset matkailutoimijat näkivät tarpeelliseksi saada tietoa matkailun talousvaikutuksista. Useissa Lapin kunnissa on aiemmin tehty matkailun aluetalousvaikutusten selvityksiä, mutta eri menetelmistä ja eri ajankohdista johtuen tulosten vertailu on ollut vaikeaa. Työlle asetettavia tavoitteita työstettiin esimerkiksi 13.12.2011 järjestetyssä seminaarissa Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutissa. Selvityksen tavoitteena on tuottaa tietoa, joka palvelee Lapin matkailua koskevaa päätöksentekoa ja tuo esille elinkeinon merkityksen. Selvityksen antaman tiedon tulee olla vertailukelpoista kuntien välillä ja helposti päivitettävää, jotta sen avulla voidaan seurata kehitystä.

Ennakoinnista kilpailukykyä Lapin matkailulle -projekti (EAKR) vahvistaa Lapin matkailualan ennakointiosaamista ja tulevaisuuteen varautuvaa toimintatapaa. Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin/Lapin yliopiston hallinnoimassa projektissa tuotetaan ja sovelletaan ennakointitietoa käyttäjälähtöisesti alueellisiin tarpeisiin pohjaten. *Ennakoinnista kilpailukykyä Lapin matkailulle* -projekti levittää myös Matkailun kansallisessa ennakointiverkostossa koottua tietoa Lapin matkailualan käyttöön. Projektin kohderyhmänä ovat matkailuyrittäjät ja -kehittäjät. Projektin yhdeksi tehtäväksi määriteltiin matkailun aluetalousvaikutusten selvittäminen, mikä toteutettiin projektiin osallistuneissa 12 kunnassa.

Matkailu on Lapissa keskeisiä elinkeinoja ja sen vaikutukset ulottuvat eri toimialoille. Tutkitun tiedon pohjalta alan painoarvoa voidaan lisätä – oli kyse maakunnan tason edunvalvonnasta tai kunnissa tehtävästä elinkeinojen kehittämisestä. Matkailusta tuotettavia lukuja seurataan tiiviisti esimerkiksi yrittäjien, kehittäjien, rahoittajien sekä päättäjien toimesta. Vaikka tilastot ja selvitykset kuvaavat lähinnä jo tapahtunutta, antaa säännöllinen seuranta tietoa siitä ”missä ala on menossa”. Tuotettava tieto palvelee myös matkailuun liittyvää ennakointia.

1.1 SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT

Suomen ensimmäiset matkailun aluetaloudellisia vaikutuksia koskevat tutkimukset tehtiin 1960- ja 1970-luvuilla. Kun matkailu lisääntyi, sen vaikutuksiin alettiin kiinnittää yhä enemmän huomiota. Talousvaikutusten mittaamiseen kehitettiin 1970-luvun lopulla yhteistyössä Ruotsin, Norjan ja Tanskan kanssa niin sanottu pohjoismainen malli, jota on sovellettu 1980-luvulta lähtien sekä alueellisella että paikallisella tasolla. (Kauppi & Kuosku 2012, 13.) Pohjoismaisessa mallissa on kaksi osaa: menomenetelmä ja tulomenetelmä. Menomenetelmässä selvitetään matkailijoiden rahankäyttöä ja tulomenetelmässä yritysten saamia tuloja. Mallia käyttäen saadaan esille välittömät, välilliset ja johdetut tulo-, työllisyys-, palkkatulo- ja verotulovaikutukset sekä kunnallistaloudellinen nettotulo. (Matkailun edistämiskeskus, 1983.) Alkuperäisessä pohjoismaisessa mallissa matkailijakäsite ja toimialaluokitus on jätetty selvityskohtaisesti määriteltäväksi. Eri tavalla toteutettujen selvitysten tulosten ajallinen ja alueellinen vertailu on siksi vaikeaa.

Pohjoismaisen mallin pohjalta on kehitetty pidemmälle standardoitu Kainuun malli. Siinä pohjoismaisen mallin luotettavuustasoa on pyritty parantamaan vastausaineiston kattavuutta laajentamalla ja käyttämällä lähinnä tulomenetelmää. Menomenetelmää suositellaan käytettäväksi tapahtumien ja kohteiden aluetalousvaikutusten arviointiin. Tutkimuksen vertailtavuuden parantamiseksi Kainuun mallin mukaisesti tehtävissä tutkimuksissa perustietona käytetään Tilastokeskuksen aineistoja. (Piirala 1997, 40–41.)

Kainuun mallista puolestaan on muokattu Koillismaan malli. Välittömien tulo- ja työllisyysvaikutusten lisäksi myös Koillismaan mallin avulla on mahdollista selvittää muun muassa matkailun välillisiä vaikutuksia. Koillismaan mallissa tulo- ja menoluokat on standardoitu Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaisesti. Tiedot voidaan kerätä joko empiria- tai tilastopainotteisesti. (Kauppila 2011a, 13.)

Pohjoismaisen mallin ja sen sovelluksien etuina on pidetty joustavuutta ja soveltuvuutta hyvin erilaisien matkailukohteiden tutkimusvälineeksi. Mallin avulla on mahdollista selvittää matkailijoiden aikaansaama talousvaikutus eri toimialaryhmissä. Koska malli sisältää meno- ja tulomenetelmän, tuloksien luotettavuutta voidaan arvioida vertaamalla saatuja tuloksia keskenään. Heikkouksina on tuotu esille mm. empiirisen aineiston ylikorostuminen, riippuvuus sidosryhmistä sekä huono vertailtavuus. Pohjoismaisen mallin on heikkouksistaan huolimatta käyttökelpoinen tapa toteuttaa matkailun talousvaikutusten selvityksiä. (Paajanen 1993a; 84–86; Paajanen 1993b.)

Kauppila (1999b, 134) on pohtinut pohjoismaisen mallin empiiriseen aineistoon liittyviä ongelmia. Tulomenetelmä perustuu yrittäjien antamiin vastauksiin mm. liikevaihdon jakautumisesta matkailu- ja muiden asiakkaiden kesken. Suurista yrityksistä saadut vastaukset ovat erityisen tärkeitä, koska ne edustavat merkittävää osuutta kokonaisliikevaihdosta. Jos näiden yrittäjien arviot ovat epärealistisia, vääristyy selvityksessä koko toimialan matkailutulo. Mikäli yrityksille suunnattu kyselyotos on liikevaihdolla mitattuna pieni, tuloksia joudutaan yleistämään voimakkaasti, ja luotettavuus voi kärsiä. Kyselyyn vastaavat yleensä ne yrittäjät, joille matkailulla on suuri merkitys. Tästä syystä selvityksissä esitettävät matkailuliikevaihtotiedot ovat usein liian suuria. Otoksen painottuminen kunnan vilkkaille matkailualueille vaikuttaa tulokseen samalla tavalla. Suurimpia haasteita selvitysten suorittamiselle on, että yrittäjät ovat haluttomia vastaamaan. Lomakkeet ovat työläisiä täyttää, ja yrittäjille tulee runsaasti muitakin kyselyjä. Lisäksi omaa liiketoimintaa koskevia tietoja ei mielellään luovuteta ulkopuolisille.

Pohjoismaisen mallin sovellusten lisäksi Suomessa on käytetty matkailun aluetalousvaikutusten arviointiin mm. panos-tuotos-mallia. Panos-tuotos-mallissa kohteen toimialojen taloutta kuvataan taulukoin, joissa on esitetty rahamääräisesti käytetyt panokset ja tuotokset. (Kauppila & Kuosku 2012, 14–15.) Suomessa on julkaistu 1980-luvulta lähtien kymmeniä matkailun talousvaikutustutkimuksia sekä aluetasolta eli lääneistä, maakunnista tai seutukunnista että paikallistasolta eli kunnista. Toteuttajia ovat olleet tutkimuslaitokset, yliopistot, seutukaavaliitot, konsultti- ja insinööritoimistot sekä ammattikorkeakoulut. (Kauppila, 2011c.) Lapissa on aikaisemmin suoritettu useita selvityksiä matkailun aluetalousvaikutuksista. Selvityksiä on tehty esimerkiksi Pallas-Ounastunturin seudulta (Huhtala 2006), Inarista (Alakiuttu & Junhtheikki 1999; Kauppila 1999a; Vatanen, Pirkonen, Hyppönen & Mäenpää 2006; Rosqvist 2008; Herranen & Vallo 2008), Kolarista (Naalisvaara 1991; Rantakokko 1991; Haaga-Perho 2009), Enontekiöltä (Haaga-Perho 2009), Kittilästä (Haaga-Perho 2009), Rovaniemeltä (Rintala-Gardin 2010), Sodankylästä (Poikela 2011), Pelkosenniemeltä (Kauppila & Saarinen 2002), Posiolta (Kauppila 2011b) ja Sallasta (Kauppila 2011b).

1.2 KÄSITTEET, MENETELMÄ JA AINEISTO

Matkailun tuottamia talousvaikutuksia hahmotetaan vakiintuneiden käsitteiden kautta. Välittömät vaikutukset tarkoittavat yritysten suoraan matkailijoilta saamia tuloja. Välilliset vaikutukset muodostuvat, kun matkailutuloa saava yritys tekee hankintoja muilta yrityksiltä. Kun puolestaan matkailun ansiosta työllistyneet käyttävät saamiaan tuloja tekemällä hankintoja eri alojen yrityksistä, syntyy johdettuja vaikutuksia. Kerrannaisvaikutukset muodostuvat välillisistä ja johdetuista vaikutuksista. Matkailun kokonaisvaikutukset sisältävät välittömät, välilliset ja johdetut vaikutukset.

Matkailusta puhuttaessa tarkoitetaan yleensä tavanomaisen elinpiirin ulkopuolella liikkumista. Määritelmän tulkinnot puolestaan vaihtelevat tapauskohtaisesti. Tässä selvityksessä on käytetty seuraavaa matkailijan määrittelyä: matkailijaksi katsotaan kohdekunnan ulkopuolelta tuleva henkilö, joka vapaa-aikanaan tai työn vuoksi saapuu tilapäiselle matkalle. Matkailijaksi ei lueta säännölliselle työ-, opiskelu- tai ostosmatkalle saapuvia. Säännöllinen työ- tai opiskelumatka tarkoittaa, että työ- tai opiskelupaikka sijaitsee kohdealueella. Säännöllinen ostosmatka tarkoittaa päivittäin tapahtuvia käyntejä. Määritelmä noudattaa muuten pääpiirteissään Työ- ja elinkeinoministeriön 20.5.2013 antamaa suositusta, mutta oman kunnan alueella tapahtuvaa liikkumista tavanomaisen elinpiirin ulkopuolelle ei lueta tässä selvityksessä matkailuksi.

Koska selvitykselle asetettiin tavoitteeksi helppo toistettavuus, perustietolähteenä käytettiin tilastoja. Tilastojen antamaa tietoa täydennettiin yrityskyselyn (Liite 1) avulla, jotta voidaan selvittää matkailun osuus eri toimialoilla. Valittu menetelmä on pohjoismaisen mallin mukainen yritysten tulotietojen selvitys.

Selvitystä varten laadittiin oma toimialaluokitus (Liite 2). Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämää Toimialaonline-palvelua hyödynnettiin selvityksen toimialaluokituksen suunnittelussa tarkastelemalla toimipaikkojen sijoittumista eri toimialoille selvityksen kohdekunnissa. Toimialaluokituksessa on neljä toimialaa: vähittäiskauppa, majoitus- ja ravitsemis, huvi- ja virkistys sekä liikenne. Toimialaluokitus perustuu TOL 2008 -luokittelujärjestelmään. Toimialaluokitus noudattaa pääpiirteissään Työ- ja elinkeinoministeriön 20.5.2013 antamaa suositusta. Luokitukseen ei kuitenkaan sisälly tukkukauppaa. Tarvittavat tilastotiedot olisi periaatteessa saatu suoraan Toimialaonline-palvelusta. Tietojen käytettävyyttä pienten kuntien kohdalla rajasi kuitenkin tilastointiin liittyvä tietosuojavaatimus, jonka mukaan toimipaikkojen tiedot esitetään vain, mikäli kunnassa on vähintään kolme toimipaikkaa luokkaa kohden. Laaditun toimialaluokituksen mukaiset liikevaihto- ja työllisyystiedot tilattiin erillistilauksena Tilastokeskuksen yritysrekisteristä. Erillistilauksessa toimipaikkojen liikevaihto- ja työllisyystiedot laskettiin yhteen toimialoittain, jolloin tietosuojavaatimukset eivät yleensä estä tietojen näyttämistä. Selvitys tehtiin uusimmilla varmistetuilla, eli vuoden 2011 tiedoilla. Tilastokeskuksen yritysrekisterissä (Tilastokeskus 2013a) henkilöstöön luetaan kuuluvaksi yrittäjä sekä palkatut työntekijät. Seuraava ote Tilastokeskuksen internet-sivulta kuvaa yritysrekisterin aineiston sisältöä ja reunaehtoja.

"Tilastokeskuksen yritysrekisterin perusaineistona ovat Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriin kuuluvat liiketoimintaa harjoittavat yritykset ja toimipaikat. Julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt eivät ole mukana. Tiedot kerätään pääasiassa kahdesta lähteestä: verohallinnon rekistereistä ja yritysrekisterin tiedusteluista. Verohallituksen eri rekistereistä saadaan yrityksen aloitus- ja lopetustiedot, kotikunta, alustava toimialatieto uusille yrityksille, liikevaihto ja palkat. Tilasto kattaa kaikki toimialat, maantieteelliset alueet, oikeudelliset muodot ja omistajatyypit. Tilastoon tulevat yritykset ja toimipaikat, jotka ovat toimineet yli puoli vuotta tilastovuonna ja jotka ovat työllistäneet enemmän kuin puoli henkilöä tai joiden liikevaihto on ylittänyt vuosittain määritellyn tilastorajan (10 340€/v.2011)." (Tilastokeskus, yritysrekisteri 2013b.)

Laaditun toimialaluokituksen ulkopuolelle voi jäädä yrityksiä, jotka saavat matkailutuloa. Selvityksen alkuvaiheessa pohdittiin sitä mahdollisuutta, että tarkastelussa huomioitaisiin myös ne merkittävää matkailutuloa saavat yritykset, joiden luokitus poikkeaa käytettävästä toimialaluokituksesta. Suunnitelma kuitenkin hylättiin vaikean toteutettavuuden vuoksi. Luokitukseltaan poikkeavat yritykset olisi aluksi pitänyt kartoittaa ja pyrkiä valitsemaan tasapuolisesti kuntien kesken, jotta vertailukelpoisuus ei vaarannu. Tämän jälkeen kaikilta kyseisiltä yrityksiltä olisi pitänyt saada vastaus, koska niiden tulo- ja työllisyystietoja ei siis saada tilastoista suoraan toimialaluokituksen mukaisesti. Vastauksien saaminen yleensäkin osoittautui erittäin haastavaksi huolimatta puhelimitse tehtävästä ”karhuamisesta”.

Selvitys koskee vain yritysrekisterissä olevia yksityisen sektorin yrityksiä, joten siinä ei ole mukana esimerkiksi Metsähallituksen matkailutoimintoja. Metsähallitus on selvittänyt säännöllisesti kansallispuistojen ja retkeilyalueiden aikaansaamia talousvaikutuksia matkailijoiden menojen perusteella. Koska kansallispuistoissa ja retkeilyalueilla kävijät käyttävät erilaisia matkailijoille suunnattuja palveluita, kyseinen vaikutus näkyy myös tässä selvityksessä. (Metsähallitus 2013.)

Majoitusvälitysyrietykset sisältyvät selvityksen toimialaluokitukseen ja esitetyissä tiedoissa on siten mukana myös näiden yritysten kautta vuokrattavista mökeistä aiheutuva vaikutus. Osa välityspalvelua käyttävistä majoitusyrityksistä on mukana Tilastokeskuksen yritysrekisterissä. Tästä aiheutuu jonkin verran päällekkäisyyttä laskennassa, koska näiden yritysten tuloja näkyy tilastoissa kahdessa toimialaluokassa. Selvityksen toimialaluokitukseen eivät sisälly työvoimaa vuokraavat yritykset. Työllisyysvaikutukset on kuitenkin laskettu toimialojen liikevaihdon perusteella ja tämä laskentatapa periaatteessa huomioi myös vuokratyövoiman.

Koska Tilastokeskuksen yritysrekisteristä saadut toimipaikkoja koskevat lukumäärä-, liikevaihto- ja työllisyystiedot eivät vielä kerro, mikä on matkailun osuus eri toimialoilla, järjestettiin yrityksille otoskysely. Jokaisessa kohdekunnassa otokseen valittiin toimialallaan liikevaihdoltaan suurimmat yritykset. Otoksen kokoamisessa käytettiin apuna kunnista saatuja yrityslistoja sekä internetin yrityshakemistoa. Otosyritysten toimialat varmistettiin Tilastokeskuksen lähettämällä toimipaikkalistalla. Yrityksiä valittiin maantieteellisesti kuntien eri alueilta ja otokseen pyrittiin saamaan mukaan matkailuasiakasmääriltään erilaisia yrityksiä. Kysely kohdistettiin yhteensä 479 toimipaikkaan, joista saatiin 102 vastausta. Osa vastauksista oli puutteellisia, ja sen vuoksi niitä ei voitu käyttää laskennan tietolähteenä. Joistakin toimipaikoista pyydettiin täydennyksiä vastauksiin. Usein puutteiden syynä oli, että toimipaikkojen edustajat eivät halunneet vastata kaikkiin kysymyksiin. Edellisten lisäksi saatiin käyttöön 43 Itä-Lapin kuntaa koskevaa vastausta yhteistyöhankkeelta, jossa selvitetään Pyhä-Luosto-alueen matkailun välittömiä ja välillisiä talousvaikutuksia. Käyttökelpoisten vastausten kokonaismäärä oli 139 kappaletta. Pyhä-Luoston-alueella selvitystyötä tekevä hanke on Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan sekä Oulun yliopiston järjestämä, ja on osa yhteistyötä, jota Lapin yliopisto tekee Itä-Lapin kuntien kanssa. Yhteistyöhanke järjesti omat kyselynsä Pyhä-Luosto-alueella ja tarvittava tieto saatiin myös tämän selvityksen käyttöön. Näin vältettiin kahden samankaltaisen kyselyn pitäminen lyhyen ajan sisällä samalla alueella. Selvitysten välillä tehtiin myös muuta yhteistyötä, kuten selvitysmenetelmiin liittyvää tietojen vaihtoa.

Kyselylomakkeet lähetettiin yrityksiin/toimipaikkoihin kyselylinkkinä sähköpostin välityksellä. Jokaiselle vastaajalle lähetettiin yhteensä ainakin kaksi viestiä, ellei vastausta oltu saatu ensimmäisen perusteella. Tämän jälkeen kohdeyrityksiin soitettiin puhelimitse ja pyydettiin vastausta. Samalla soitettiin myös niihin yrityksiin, joilla ei ollut sähköpostia käytössä, tai joiden sähköpostiosoitetta ei ollut tiedossa. Kyselyitä tehtäessä paljastui, että vastauksia oli odotettuakin vaikeampi saada. Kun vastaukset olivat koossa, kävi ilmi että niitä ei ole riittävästi luotettavan matkailuolosuhteiden arvioimiseksi toimialoitain joka kunnassa. Käyttökelpoisten vastausten määrä on esitetty taulukossa 1.

	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Enontekiö	3	4	4	4	15
Kemijärvi	5	2	2	1	10
Kittilä	1	5	6	3	15
Kolari	1	4	0	1	6
Inari	2	4	1	3	10
Muonio	2	2	2	0	6
Pelkosenniemi	4	5	10	5	24
Ranua	1	1	0	2	4
Rovaniemi	3	3	5	2	13
Salla	3	2	2	0	7
Sodankylä	5	7	6	3	21
Utsjoki	1	5	1	1	8
Yhteensä	31	44	39	25	139

Taulukko 1 Matkailuosuusprosenttien laskentaan käytetyt vastaukset

Vastausten riittävyyttä voi arvioida sen perusteella, kuinka paljon otosyritysten liikevaihto kattaa toimialan kokonaisliikevaihdon alueella. Koska jo vastaajien lukumäärästä pystyi näkemään useimpien kuntien ja toimialojen kohdalla, että kuntakohtaisten matkailuosuusprosenttien laskemiseksi ei ole riittävästi vastauksia, kunnat päätettiin ryhmitellä laskentaa varten. Kuntien ryhmittelyn lähtökohtana käytettiin Suomen matkailun aluerakenne 2005 -julkaisua, jossa matkailun kysynnän mittaamiseen on käytetty yöpymisvuorokausia sekä majoitus- ja ravitsemustoimialaa kuvaavia indikaattoreita. Taulukko 2 esittää majoitus- ja ravitsemistoimialojen henkilöstön sekä liikevaihdon kokoa kunnan asukasmäärään suhteutettuna (Matkailun edistämiskeskus 2013). Kunnat on sijoitettu suuruusjärjestykseen liikevaihdon mukaan.

	Henkilöstö/as.	Lv./1000 as.
Kittilä	0,078	6,66
Pelkosenniemi	0,073	5,81
Enontekiö	0,045	4,24
Muonio	0,056	4,23
Inari	0,041	4,19
Kolari	0,038	4,08
Utsjoki	0,026	1,75
Sodankylä	0,017	1,49
Rovaniemi	0,009	0,9
Salla	0,011	0,83
Kemijärvi	0,005	0,48
Ranua	0,005	0,4

Taulukko 2 Majoitus- ja ravitsemistoimialojen henkilöstön sekä liikevaihdon koko kuntien asukasmääriin suhteutettuna kohdekunnissa

Tarkasteltaessa liikevaihdon ja asukasluvun suhdetta, huomataan että Kolarin ja Utsjoen välillä menee varsin selkeä jakolinja. Henkilöstötarkastelussa linja ei ole yhtä selkeä. Taulukossa 3 esitettävät tiedot rekisteröidyistä yöpymisistä viittaavat erityiseen suureen matkailun merkitykseen kuudessa Lapin kunnassa. Samat kunnat erottuivat taulukossa 2 erityisesti liikevaihdon perusteella tehtävässä tarkastelussa. Matkailun kysyntä näyttäytyy rekisteröityjen yöpymisten valossa suurimpana Ahvenanmaalla sekä Lapin kunnissa, joista seuraavissa kysyntä on suurinta (Matkailun edistämiskeskus 2013).

	Rekisteröityä yöpymistä/as.
Kolari	69,8
Pelkosenniemi	69,5
Inari	53,3
Enontekiö	51,6
Kittilä	46,5
Muonio	43,8

Taulukko 3 Rekisteröidyt yöpymiset asukasta kohden kuudessa Lapin kunnassa

Kuntaryhmittelyn apunakäytettiin vielä laskelmaa, jossa on selvitetty uusimmilla mahdollisilla tiedoilla majoitus- ja ravitsemistoimialojen liikevaihdon ja työllisyyden osuutta kaikkien yksityisen sektorin toimialojen liikevaihdosta ja työllisyydestä. Taulukossa 4 on esitetty liikevaihdon ja työllisyyden osuuk-sien keskiarvot, tarkasteluvuosi on 2011. Laskentaan tarvittavat tiedot on otettu Toimialaonline-palvelusta. Kunnat on järjestetty tunnusluvun arvon mukaan ylhäältä alas suurimmasta pienimpään.

Enontekiö	25,8	Salla	9,65
Muonio	20,1	Utsjoki	9,65
Kolari	19,4	Sodankylä	7,65
Inari	18,9	Rovaniemi	4,7
Pelkosenniemi	18,8	Kemijärvi	4,55
Kittilä	17,2	Ranua	3,25

Taulukko 4 Kohdekuntien ryhmittely, majoitus- ja ravitsemistoimialojen liikevaihdon ja työllisyyden osuus kaikista toimialoista

Edellä esitettyihin ryhmittelyperusteisiin liittyen kunnat päätettiin jakaa kahteen ryhmään, jotka on esitetty taulukossa 5. Kuntien jälkeen on ilmaistu kyseisten kuntien ääriarvojen vaihteluväli, kun mit-tarina käytetään majoitus- ja ravitsemistoimialojen liikevaihdon ja työllisyyden keskiarvon osuutta kaikista toimialoista. Ryhmittelystä johtuen matkailuosuusprosentit laskettiin selvityksessä ryhmien sisällä yhteisesti siihen kuuluvien kuntien kesken.

Kittilä, Pelkosenniemi, Inari, Kolari, Muonio, Enontekiö	17,2–25,8
Ranua, Kemijärvi, Rovaniemi, Sodankylä, Utsjoki, Salla	3,25–9,65

Taulukko 5 Kuntaryhmät

Toimialoittaisten matkailuosuusprosenttien selvittämiseksi vastaajia pyydettiin arvioimaan toimipaikkansa matkailumyynnin osuus prosenteissa. Laskennassa toimipaikkojen kokonaisliikevaihdot kerrottiin matkailuosuusprosentteilla, jolloin saatiin selvitettyä toimipaikkakohtaiset matkailutulot. Toimialoittaisten matkailuosuusprosenttien laskemiseksi otosyritysten matkailutulojen summa jaettiin otosyritysten kokonaisliikevaihdolla ja kerrottiin sadalla. Toimialan matkailutulo laskettiin kertomalla tilastoista saatu toimialan kokonaisliikevaihto toimialan matkailuosuusprosentilla.

Toimialan matkailutulon laskemista havainnollistetaan seuraavan esimerkin avulla: Toimialalta X vastasi kolme otosyritystä/yrityksen toimipaikkaa: A, B ja C. Yritys A ilmoitti liikevaihdokseen 100 000 euroa ja matkailuosuusprosentiksi 15. Yritys saa siis matkailutuloa 15 000 euroa vuodessa. Yritys B ilmoitti liikevaihdokseen 200 000 euroa ja matkailuosuusprosentiksi 10. Yritys B:n matkailutulo on 20 000 euroa. Yritys C:n liikevaihto puolestaan on 400 000 euroa ja matkailuosuusprosentti 20, joten C saa matkailutuloa 80 000 euroa. Kun otosyritysten yhteenlaskettu matkailutulo 115 000 euroa jaetaan otosyritysten yhteenlasketulla kokonaisliikevaihdolla 700 000 eurolla ja kerrotaan tulos sadalla, saadaan toimialan matkailuosuusprosentiksi 16,4. Tilastoista nähdään, että esimerkkitoimialan kaikkien yritysten liikevaihto kunnassa on 2 000 000 euroa. Toimialan matkailutulo lasketaan siten: $2\,000\,000 \times 0,164 = 328\,000$ euroa.

Matkailutulon osuus kaikkien toimialojen kokonaisliikevaihdosta laskettiin jakamalla kunnan kokonaismatkailutulo kaikkien toimialojen liikevaihdolla ja kertomalla tulos sadalla. Matkailutyöllisyys laskettiin jakamalla kunkin toimialan välitön matkailutulo toimialaa koskevalla liikevaihto/henkilöstö-suhteella. Selvityksessä käytetään muuten samoja liikevaihto/henkilöstö-suhteita kuin lijoen kalastusmatkailu-selvityksessä, mutta majoitus- ja ravitsemistoimialoilta on laskettu yhteinen keskiarvoansio samoin kuin liikenne- sekä huoltamo- ja korjaamoaloilta (Kauppila, Karjalainen, Harju & Arvio, 2011). Kyseinen Tilastokeskuksen tuottama tieto liikevaihto-henkilöstö-suhteista on valtakunnallinen.

Matkailupalkkatulot on laskettu kertomalla alan kokonaisvuosiansio toimialan välittömällä matkailutyöllisyydellä. Selvityksessä käytetään muuten samoja kokonaisvuosiansiolukuja kuin Kuusamon aluetalousraportissa (Kauppila & Kuosku, 2012), mutta yleisvähittäiskaupan ja muun vähittäiskaupan ansioista on laskettu keskiarvo samoin kuin korjaamojen ja huoltamojen sekä liikenteen ansioista. Kyseinen Tilastokeskuksen tuottama toimialoittainen kokonaisvuosiansiotieto on valtakunnallinen. Matkailupalkkaverotulot on laskettu kertomalla palkkatulot kunnan efektiivisellä veroasteella. Efektii- vinen veroaste kuvaa kunnallista tuloveroprosenttia paremmin todellista veroastetta kunnissa.

2 KOHDEKUNTIEN MATKAILUN VÄLITÖN TULO JA TYÖLLISYYS SEKÄ KUNNALLIS-PALKKAVEROTULO

Kunnat ryhmiteltiin toimialoittaisten matkailuosuusprosenttien laskemiseksi kahteen ryhmään (ks. s. 9). Esitettävät liikevaihtoluvut ovat arvonlisäverottomia ja koskevat vuotta 2011. Esitetyt verotulot koskevat kaikkien kuntien kohdalla vain matkailutyöpaikoista kertyviä kunnallispalkkaverotuloja. Mukana ei siis ole esimerkiksi lomamökkien ja hotellien kiinteistöverotuloja, yritysten maksamia yhteisöverotuloja eikä julkisen sektorin matkailutyöpaikkojen verotuloja. Kotikuntaan kohdistuvien palkkojen osuus on laskettu kaikkien kuntien kohdalla kuntaryhmän kesken samoin kuin toimialojen matkailuosuusprosentit. Matkailun talousvaikutusten suhteellistamisessa käytetyt Toimiala-online-palvelusta sekä Kuntaliiton internet-sivulta haetut tiedot koskevat vuotta 2011. Kuntien elinkeinotoimen sekä alueellisten matkailuyhdistysten edustajilla on ollut mahdollista esittää kommentteja tuloksista. Kommentteja on hyödynnetty kuntia koskevien havaintojen laatimisessa.

ENONTEKIÖ

Enontekiön tunturit, joet ja järvet tekevät kunnasta luontomatkailijoiden suosiman kohteen. Enontekiön Kilpisjärven alueella sijaitsevat mm. Suomen korkeimmat tunturit. Enontekiön matkailun kannalta tärkeimmät lähtöalueet ovat Norja ja Iso-Britannia. Norjalaiset ovat erityisen tärkeitä Kilpisjärvelle, jonne he saapuvat ostoksille tai pitemmille matkoille. Moottorikelkkailu on norjalaisten keskuudessa erittäin suosittua ja se motivoi heitä matkustamaan Suomen puolelle. Enontekiön alueella liikkuu runsaasti vaeltajia, jotka eivät juuri käytä paikallisia palveluita. Matkailusta hyötyvät palvelualat ovat Enontekiön elinkeinoelämässä keskeisessä osassa.

Matkailu on kehittynyt viime vuosina positiivisesti Enontekiöllä ja Kilpisjärvellä. Kilpisjärvelle on laadittu kehittämissuunnitelma 2020, joka ohjaa mm. alueella tapahtuvaa matkailurakentamista. (Luiro 2011, 25.) Vuonna 2012 Enontekiön matkailussa oli hieman positiivista kehitystä rekisteröityjen yöpymisten perusteella (Lapin liitto 2013). Alueen arvion mukaan vuoden 2013 kysynnän oletetaan säilyvän samalla tasolla.

Enontekiön välitön matkailutulo on esitetty toimialoittain taulukossa 6. Matkailun suhteellinen osuus kaikista toimialoista on tarkastelukuntien toiseksi korkein (46,9 %). Rajakaupan vaikutus näkyy vähittäiskaupan suuressa liikevaihdossa. Lisäksi rajakaupasta johtuen on mahdollista, että Enontekiöllä vähittäiskaupan matkailuosuusprosentti (44 %) ja sitä kautta toimialan matkailutulo (7 784 480 €) ovat suurempia kuin kuntaryhmän muissa kunnissa. Vähittäiskauppa on liikevaihdolla (noin 18 miljoonaa euroa) mitattuna suurin toimiala (Toimialaonline). Enontekiön kunnan kokonaisbudjetti vuonna 2011 oli noin 16 miljoonaa euroa, tämän tiedon avulla voi hahmottaa esitettyjen lukujen suuruusluokkia (Kuntaliitto 2013).

ENONTEKIÖ	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne
Toimialan liikevaihto (€)	17 692 000	11 582 000	1 681 000	2 836 000
Matkailuosuus (%)	44	89,4	89,1	69,7
Toimialan matkailutulo (€)	7 784 480	10 354 308	1 497 771	1 976 692
Toimialan osuus matkailutulosta (%)	36	48	7	9

Kaikkien toimialojen liikevaihto	46 060 000 €
Matkailutulo yhteensä	21 613 251 €
Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta	46,9 %

Taulukko 6 Tulotiedot Enontekiö

Enontekiön matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulotiedot on esitetty taulukossa 7. Välitön matkailutyöllisyys oli Enontekiöllä noin 155 henkilötyövuotta ja matkailusta johtuva palkkaverotulokertymä lähes 500 000 euroa. Vertailulukuna voi esittää esimerkiksi lukiokoulutuksen käyttökustannukset, jotka olivat kunnassa noin 550 000 euroa vuonna 2011 (Kuntaliitto 2013).

ENONTEKIÖ	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Välitön matkailu- työllisyys (htv.)	29,5	106,7	11,3	7,7	155,2
Toimialan osuus matkailu- työllisyydestä (%)	19	69	5	7	100
Matkailupalkkatulot (€)	964 650	3 214 338	382 652	272 672	4 834 312
Palkoista kotikuntaan (%)	90	67,1	87,1	92,4	
Matkailupalkoista kotikuntaan (€)	868 185	2 156 821	333 290	251 949	3 610 245
Matkailupalkka- verotulot (€)	117 379	291 602	45 060	34 064	488 105

Taulukko 7 Enontekiön matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset

INARI

Inarin kunnassa sijaitsevia matkailukohteita ovat mm. Saariselän matkailukeskus sekä Inarijärvi. Ulkomaalaisten matkailijoiden määrä on kasvanut lähiaikoina, ja vuonna 2012 japanilaiset olivat suurin ulkomaalaisten matkailijoiden ryhmä. Japanilaisten määrän kasvuun vaikutti osaltaan talven 2012 markkinointi poikkeuksellisen vilkkaana revontulten esiintymisajankohtana. Aikaisemmin merkittävän lähtöalue oli Britannia. Saariselän osalta rekisteröidyt yöpymiset kasvoivat tarkasteluvuoden 2011 ja vuoden 2012 välillä noin 10 % (Lapin liitto 2013).

Matkailu on Inarin keskeisin elinkeino, ja sen kehittäminen on kunnan strateginen painopiste. Saariselän aluetta ollaan kehittämässä kaavoittamalla sinne satoja tontteja. Matkailun kasvua pyritään tukemaan kaavoittamisen lisäksi mm. aluemarkkinoinnilla ja lentoyhtiöiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Inarin ja Saariselän alueita markkinoidaan jatkossa yhteisenä brändinä molemmat nimet esille tuoden.

Inarin matkailun välittömät tulovaikutukset on esitelty taulukossa 8. Inarin kunnassa matkailun suhteellinen osuus kaikkien toimialojen kokonaisuudesta on yli 41 prosenttia ja välitön matkailutulo noin 76 miljoonaa euroa. Inarin elinkeinotoiminta painottuu vahvasti palvelualalle. Muista toimialoista esimerkiksi rakentaminen työllistää Inarissa noin 150 henkilötyövuoden verran alan liikevaihdon ollessa noin 15 miljoonaa euroa (Toimialaonline). Huomattava osa rakennusalan toiminnasta tosin aiheutuu matkailun aiheuttamista välillisistä vaikutuksista.

INARI	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne
Toimialan liikevaihto (€)	57 637 000	32 431 000	9 920 000	18 103 000
Matkailuosuus (%)	44	89,4	89,1	69,7
Toimialan matkailutulo (€)	25 360 280	29 090 607	8 838 720	12 671 791
Toimialan osuus matkailutulosta (%)	33	38	12	17

Kaikkien toimialojen liikevaihto	183 137 000 €
Matkailutulo yhteensä	75 961 398 €
Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta	41,5 %

Taulukko 8 Tulotiedot Inari

Inarin matkailun työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset on esitetty taulukossa 9. Välitön matkailutyöllisyys Inarissa vuonna 2011 oli yhteensä yli 500 henkilötyövuotta. Näistä aiheutuivat hieman yli 1,7 miljoonan euron suuruiset palkkaverotulovaikutukset. Inarissa matkailun välittömät kunnallispalkkaverotulot ovat samaa suuruusluokkaa kuin lasten perhepäivähoidon käyttö-kustannukset vuonna 2011 (Kuntaliitto 2013).

INARI	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Välitön matkailu- työllisyys (htv.)	96,6	298,5	66,4	49,6	511,1
Toimialan osuus matkailu- työllisyydestä (%)	19	58	13	10	100
Matkailupalkkatulot (€)	3 158 820	8 992 316	2 248 503	1 756 435	16 156 074
Palkoista kotikuntaan (%)	90	67,1	87,1	92,4	
Matkailupalkoista kotikuntaan (€)	2 842 938	6 033 844	1 958 446	1 622 946	12 458 174
Matkailupalkka- verotulot (€)	388 629	824 826	267 720	221 857	1 703 032

Taulukko 9 Inarin matkailun työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset

KEMIJÄRVI

Kemijärven alueella sijaitsee Suomen hiihtokeskus. Pyhätunturin hiihtokeskus puolestaan sijaitsee osittain Kemijärven ja osittain Pelkosenniemen alueella. Luontoon liittyvä vahvuus on myös Kemijärven kaupunkia ympäröivät vesistöt, joita hyödynnetään matkailussa. Kaupungin matkailutarjontaan kuuluu lisäksi erilaisia tapahtumia sekä kulttuurikohteita kuten museoita.

Pyhätunturille on valmistunut luontokeskus ja alueella tehty myös muita huomattavia investointeja viime vuosina. Suomutunturille puolestaan on valmistunut uutta mökkimajoitusta ja alueella on tehty hotellin laajennus sekä rinneinvestointeja. Suomulle on suunniteltu myös mäkihyppääjien lentomäkeä ja rinnekeskusta. (Luiro 2011, 26–27.) Rekisteröidyt yöpymiset ovat vähentyneet neljä prosenttia Pyhä-Luoston alueella vuosia 2011 ja 2012 verrattaessa (Lapin liitto 2013).

Taulukossa 10 esitetään Kemijärven matkailun välittömät tulovaikutukset. Matkailutulon (15 826 607 euroa) osuus yksityisen sektorin kokonaisuudesta on noin yhdeksän prosenttia. Suurin matkailutulo kohdistuu vähittäiskaupan toimialalle (6 635 805 euroa). Kemijärvellä on perinteikäs teollisuuspaikkakunta, josta tosin on vuosien mittaan lakkautettu muun muassa sellutehdas. Matkailun merkitystä kaupungissa voi hahmottaa vertaamalla teollisuus-toimialaan, jonka liikevaihto oli vuonna 2011 noin 24 miljoonaa euroa (Toimialaonline).

KEMIJÄRVI	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne
Toimialan liikevaihto (€)	50 655 000	5 406 000	2 893 000	13 885 000
Matkailuosuus (%)	13,1	80,1	91,7	15,9
Toimialan matkailutulo (€)	6 635 805	4 330 206	2 652 881	2 207 715
Toimialan osuus matkailutulosta (%)	42	27	17	14
Kaikkien toimialojen liikevaihto		170 178 000 €		
Matkailutulo yhteensä		15 826 607 €		
Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta		9,3 %		

Taulukko 10 Tulotiedot Kemijärvi

Taulukossa 11 on esitetty Kemijärven matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset. Välitön matkailutyöllisyys oli Kemijärvellä vuonna 2011 lähes 100 henkilötyövuotta. Työllistävyys vertautuu metsätalous ja puunkorjuu -toimialaan, joka työllistää Kemijärvellä noin 100 henkilöä (Toimialaonline). Matkailusta muodostui noin 400 000 euron vaikutus kunnallispalkkaverotuloina. Vaikka vähittäiskaupan toimialalle kohdistui suurin matkailutulo, on matkailutyöllisyys suurempi työvoimavaltaisemmalla majoitus- ja ravitsemistoimialalla (noin 44 henkilötyövuotta). Suhteutuksena voidaan tuoda esille, että Kemijärven kaupungin kirjastotoimen käyttökustannukset olivat 515 000 euroa vuonna 2011 (Kuntaliitto 2013).

KEMIJÄRVI	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Välitön matkailu- työllisyys (htv.)	25,3	44,4	19,9	8,6	98,2
Toimialan osuus matkailu- työllisyydestä (%)	26	45	20	9	100
Matkailupalkkatulot (€)	827 310	1 337 550	673 873	304 543	3 143 276
Palkoista kotikuntaan (%)	90	96,9	74,1	76,5	
Matkailupalkoista kotikuntaan (€)	744 579	1 296 086	499 440	232 975	2 773 080
Matkailupalkka- verotulot (€)	105 879	184 303	71 020	33 129	394 331

Taulukko 11 Kemijärven matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset

KITTILÄ

Kittilän kunnassa sijaitsee Levitunturin ympärille rakentunut matkailukeskus. Ulkoiluharrasteisiin matkailijoille on tarjolla laskettelurinteitä, latuja, moottorikelkkareittejä sekä muita ulkoilureittejä. Levin palvelutarjonta on laajaa käsittäen esimerkiksi ohjelmapalveluita sekä ravintoloita ja majoitusliikkeitä. Levi on ollut viime vuosina Lapin nopeimmin kasvavia matkailukeskuksia liikevaihdolla mitattuna. Positiivisen kehityksen taustalla ovat mm. jatkuva maankäytön suunnittelu, strategiat ja kuntien panostus kehittämistyöhön. Leville on valmistunut viimeisten vuosien aikana tori, golf-kentän laajennus sekä muita suuria matkailurakentamishankkeita. Levillä vuosittain pidetyt alppiihdon MC-kilpailut ovat tuoneet alueelle erityistä näkyvyyttä. (Luiro 2011, 25.) Kittilän matkailu on kasvanut yöpymisillä mitattuna useiden vuosien ajan, selvityksen tarkasteluajankohtaa seuraavan vuoden (2012) kasvu edelliseen vuoteen oli noin 9 %. Kansainvälinen matkailu on lisääntynyt voimakkaasti korvaten kotimaisen kysynnän vähenemistä (Lapin liitto 2013.)

Kittilän matkailun välittömät tulovaikutukset on esitelty taulukossa 12. Kittilän välitön matkailutulo oli tarkastelukuntien toiseksi suurin (116 029 421 €). Matkailun merkitys Kittilän alueelle tulee esille esimerkiksi majoitus- ja ravitsemustoimialan huomattavan suuresta kokonaisliikevaihdosta (54 091 000 €). Myös huvi- ja virkistystoimialan liikevaihto on mittava (34 075 000 €). Alueellisena erityispiirteenä voi mainita, että matkailun suhteellista osuutta vähentää selvästi yhden toiselle alalle kuuluvan toimipaikan eli Kittilässä sijaitsevan kultakaivoksen suuri liikevaihto. Matkailun osuus on tästä huolimatta yli neljänneksen (27,3 %) kaikkien toimialojen kokonaisuudesta.

KITTILÄ	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne
Toimialan liikevaihto (€)	53 291 000	54 091 000	34 075 000	19 657 000
Matkailuosuus (%)	44	89,4	89,1	69,7
Toimialan matkailutulo (€)	23 448 040	48 519 627	30 360 825	13 700 929
Toimialan osuus matkailutulosta (%)	20	42	26	12
Kaikkien toimialojen liikevaihto		424 307 000 €		
Matkailutulo yhteensä		116 029 421 €		
Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta		27,3 %		

Taulukko 12 Tulotiedot Kittilä

Taulukossa 13 on esitetty Kittilän matkailun työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset. Välitön matkailutyöllisyys vuonna 2011 oli Kittilässä 869 henkilötyövuotta. Välitön kunnallis-palkkaverotulo matkailusta oli noin 2,8 miljoonaa euroa. Lasten päiväkotihoidon kustannukset olivat kunnassa samaa tasoa vuonna 2011 (Kuntaliitto 2013).

KITTILÄ	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Välitön matkailu- työllisyys (htv.)	89,3	497,9	228,1	53,7	869
Toimialan osuus matkailu- työllisyydestä (%)	10	58	26	6	100
Matkailupalkkatulot (€)	2 920 110	14 999 238	7 724 150	1 901 624	27 545 122
Palkoista kotikuntaan (%)	90	67,1	87,1	92,4	
Matkailupalkoista kotikuntaan (€)	2 628 099	10 064 489	6 727 735	1 757 101	21 177 424
Matkailupalkka- verotulot (€)	344 807	1 320 461	882 679	230 532	2 778 479

Taulukko 13 Kittilän matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset

KOLARI

Kolarin matkailu painottuu voimakkaasti talviseisonkiin ja Yllästunturin ympärille. Aktiviteeteista maasto-ohihto on muiden talviharrasteiden lisäksi erityisen suosittua. Kesämatkailua pyritään kehittämään, jotta matkailu muuttuisi enemmän ympärivuotiseksi. Kesäsesonkia tukee Pallas-Yllästunturin kansallispuisto. Matkailijoiden ikäjakauma painottuu erityisesti yli 45-vuotiaisiin. Majoituskapasiteetista suurin osa on rekisteröimätöntä mökkimajoitusta.

Ylläksen matkailukeskus on ollut liikevaihdolla mitattuna viime vuosien nopeimmin kasvavia matkailukeskuksia Lapissa. Vuonna 2006 avattu maisematie toimi sysäyksenä kehittämiselle saaden useita muita investointeja käynnistymään. Kehityksen taustalla ovat lisäksi mm. jatkuva maankäytön suunnittelu, strategiatyö sekä kunnan panostus. (Luiro 2011, 25.) Rekisteröidyt yöpymiset Kolarin kunnan alueella ovat vähentyneet muutaman vuoden ajan, mutta vuonna 2012 ne kasvoivat noin 6 % (Lapin liitto 2013).

Taulukossa 14 on esitetty Kolarin matkailun välittömät tulovaikutukset. Kolarissa välittömän matkailutulon osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta on 48 prosenttia, eli tarkastelukuntien korkein. Toimialoista vähittäiskauppa, majoitus- ja ravitsemis sekä huvi- ja virkistys ovat kaikki osuuksiltaan noin 30 prosenttia tarkasteltaessa matkailutulon muodostumista.

KOLARI	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne
Toimialan liikevaihto (€)	34 112 000	20 796 000	15 523 000	7 518 000
Matkailuosuus (%)	44	89,4	89,1	69,7
Toimialan matkailutulo (€)	15 009 280	18 654 012	13 830 993	5 240 046
Toimialan osuus matkailutulosta (%)	29	35	26	10
Kaikkien toimialojen liikevaihto		110 258 000 €		
Matkailutulo yhteensä		52 734 331 €		
Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta		48 %		

Taulukko 14 Tulotiedot Kolari

Taulukossa 15 on esitetty Kolarin matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset. Kolarin välitön matkailutyöllisyys vuonna 2011 oli noin 380 henkilötyövuotta. Kunnallispalkkaveroina tämä merkitsee yli 1,2 miljoonan euron summaa. Kotipalveluiden kustannukset olivat Kolarissa vuonna 2011 vastaavan suuruiset (Kuntaliitto 2013). Työllistäjinä majoitus- ja ravitsemus- (noin 190 henkilötyövuotta) sekä huvi- ja virkistystoimiala (noin 104 henkilötyövuotta) ovat kaksi suurinta toimialaa.

KOLARI	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Välitön matkailu- työllisyys (htv.)	57,2	191,4	103,9	20,5	373
Toimialan osuus matkailu- työllisyydestä (%)	15	51	28	6	100
Matkailupalkkatulot (€)	1 870 440	5 765 925	3 518 366	725 946	11 880 677
Palkoista kotikuntaan (%)	90	67,1	87,1	92,4	
Matkailupalkoista kotikuntaan (€)	1 683 396	3 868 936	3 064 497	670 774	9 287 603
Matkailupalkka- verotulot (€)	225 575	518 437	410 643	89 884	1 244 539

Taulukko 15 Kolarin matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset

MUONIO

Muonion talvimatkailun piirteisiin kuuluvat mm. erityisen laaja latuverkosto sekä laskettelu- ja moottorikelkkailumahdollisuudet. Tarjontaan kuuluvat myös porojen ja vetokoirien ympärille rakennetut ohjelmat. Kesäsesongin vahvuutena ovat lukuisat vesistöt, jotka luovat puitteet kalastukseen, soutamiseen ja melontaan.

Luontomatkailijoita kiinnostavalle Pallastunturille on suunniteltu vanhan hotellin korjaamista ja laajentamista. Oloksen matkailukeskus palvelee erityisesti yritysasiakkaita ja autojen testaajia. (Luiro 2011, 25) Rekisteröidyt yöpymiset ovat lisääntyneet Muoniossa selvityksen tarkasteluvuoden 2011 ja vuoden 2012 välillä lähes 20 % (Lapin liitto 2013).

Taulukossa 16 on esitetty Muonion matkailun välittömät tulovaikutukset. Muoniossa välitön matkailutulo, noin 27 miljoonaa euroa, oli lähes 33 prosenttia kaikkien toimialojen liikevaihdosta. Alueellisena erityispiirteenä voi mainita, että Muoniossa on huomattavaa autojen testaamiseen liittyvää liiketoimintaa. Ilman testaustoimintaa matkailun suhteellinen osuus olisi vielä suurempi. Alueen elinkeinoelämälle toisen merkittävän alan olemassaolo on tietysti positiivinen piirre. Paitsi että testaustoiminta työllistää paikallisia, se tuo myös asiakkaita varsinaisille matkailuyrityksille.

MUONIO	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne
Toimialan liikevaihto (€)	16 773 000	15 130 000	2 723 000	5 383 000
Matkailuosuus (%)	44	89,4	89,1	69,7
Toimialan matkailutulo (€)	7 380 120	13 571 610	2 426 193	3 751 951
Toimialan osuus matkailutulosta (%)	27	50	9	14
Kaikkien toimialojen liikevaihto		83 539 000 €		
Matkailutulo yhteensä		27 129 874 €		
Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta		32,5 %		

Taulukko 16 Tulotiedot Muonio

Taulukossa 17 on esitetty Muonion matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset. Välitön matkailutyöllisyys vuonna 2011 oli Muoniossa noin 200 henkilötyövuotta. Matkailusta välittömästi seuraavat kunnallispalkkaverotulot olivat melkein 700 000 euroa. Tämä on lähes vastaava summa kuin kunnan lukiokoulutuksen kustannukset samalla aikavälillä (Kuntaliitto 2013).

MUONIO	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitseminen	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Välitön matkailu- työllisyys (htv.)	28,1	139,3	18,2	14,7	200,3
Toimialan osuus matkailu- työllisyydestä (%)	14	70	9	7	100
Matkailupalkkatulot (€)	918 870	4 196 413	616 307	520 556	6 252 146
Palkoista kotikuntaan (%)	90	67,1	87,1	92,4	
Matkailupalkoista kotikuntaan (€)	826 983	2 815 793	536 803	480 994	4 660 573
Matkailupalkka- verotulot (€)	118 757	404 348	77 085	69 071	669 261

Taulukko 17 Muonion matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset

PELKOSENNIEMI

Pelkosenniemen matkailu keskittyy lähes kokonaan Pyhätunturille, sekä jonkin verran kuntakeskukseen ja kyliin. Pyhätunturin alueen asiakkaista selvästi suurin osa on kotimaisia. Matkailu keskittyy voimakkaasti talvikauteen. Pelkosenniemen matkailun vetovoimatekijöitä talvella ovat laskettelu- ja hiihtomahdollisuudet sekä moottorikelkkailu ja koiravaljakkoajelu. Lisäksi tarjontaan kuuluu mm. poroihin liittyvää ohjelmaa sekä jääkiipeilyä. Kesällä luontomatkailuun liittyviä vetovoimatekijöitä ovat Pyhä-Luoston kansallispuisto, aapasuot ja joet.

Ulkomaalaisten matkailijoiden kiinnostus aluetta kohtaan on kasvussa erityisesti venäläisten ja hollantilaisten osalta. Luonto- ja kulttuurikeskus Naavan toivotaan auttavan ympärivuotisuuden kehittämisessä. Merkittävien investointien jälkeen kiinnitetään huomiota tuotteistamiseen ja palvelumuotoiluun. Tulevaisuutta koskevat näkymät alueen ovat alueen edustajien mukaan positiiviset kansainvälisestä taantumasta huolimatta. Matkailun merkitys Pelkosenniemelle on suuri ja sen vaikutukset säteilevät myös muille toimialoille kuten rakentamiseen. Rekisteröidyt yöpymiset ovat vähentyneet neljä prosenttia Pyhä-Luoston alueella vuosia 2011 ja 2012 verrattaessa (Lapin liitto 2013).

Taulukossa 18 esitetään Pelkosenniemen matkailun välittömät tulovaikutukset. Pelkosenniemellä välitön matkailutulo on yli 10 miljoonaa euroa eli noin 46 prosenttia kaikkien toimialojen kokonaisliikevaihdosta. Huvi- ja virkistys -toimialan liikevaihto ja matkailutulo ovat lähes yhtä suuria kuin ravitsemus- ja majoitustoimialan.

PELKOSENNIEMI	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne
Toimialan liikevaihto (€)	5 011 000	4 104 000	3 922 000	1 470 000
Matkailuosuus (%)	44	89,4	89,1	69,7
Toimialan matkailutulo (€)	2 204 840	3 681 288	3 494 502	1 024 590
Toimialan osuus matkailutulosta (%)	21	35	34	10
Kaikkien toimialojen liikevaihto		22 785 000 €		
Matkailutulo yhteensä		10 405 220 €		
Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta		45,7 %		

Taulukko 18 Tulotiedot Pelkosenniemi

Taulukossa 19 esitetään Pelkosenniemen matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset. Välitön matkailutyöllisyys oli Pelkosenniemellä vuonna 2011 noin 76 henkilötyövuotta. Tämä merkitsee noin 260 256 euron palkkaverotulovaikutusta. Vertailutietona voi tuoda esille, että Pelkosenniemen kunnan yleishallinnon käyttökustannukset olivat noin 280 000 euroa vuonna 2011 (Kuntaliitto 2013).

PELKOSENNIEMI	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Välitön matkailu- työllisyys (htv.)	8,4	37,8	26,3	4	76,5
Toimialan osuus matkailu- työllisyydestä (%)	11	50	34	5	100
Matkailupalkkatulot (€)	274 680	1 138 725	890 597	141 648	2 445 650
Palkoista kotikuntaan (%)	90	67,1	87,1	92,4	
Matkailupalkoista kotikuntaan (€)	247 212	764 084	775 710	130 883	1 917 889
Matkailupalkka- verotulot (€)	33 545	103 686	105 264	17 761	260 256

Taulukko 19 Pelkosenniemen matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset

RANUA

Ranuan matkailun vetovoimatekijöitä ovat erityisesti eläinpuisto ja alueen luonto. Ranualla valmistui vuoden 2012 marraskuussa 120-paikkainen lomakylä. Eläinpuiston yhteyteen on myös muodostunut uusia palvelukokonaisuuksia kuten leirintäalue ja ohjelmapalvelukeskus (Luiro 2011, 27). Ranuan eläinpuiston liikevaihto on kasvanut tarkasteluvuoden 2011 jälkeen vuonna 2012 lähes 60 %. Kävijämäärien lisääntymiseen (noin 63 % vuonna 2012) on vaikuttanut mm. puistossa syntynyt jääkarhunpentu. (Ranuan kunta 2013)

Ranualla vuosittain järjestettävät Hillamarkkinat ovat alueen merkittävän matkailijoita houkutteleva tapahtuma. Ranua tekee matkailumarkkinoinnissa yhteistyötä Rovaniemen kanssa. (Luiro 2011, 27.)

Ranuan välitön matkailutulo on esitetty taulukossa 20. Ranualla matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta on samaa tasoa (8,5 prosenttia) kuin selvityksessä mukana olevissa väestömäärältään suurimmissa kunnissa. Välitön kokonaismatkailutulo on noin 7 miljoonaa euroa. Suurin matkailutulo kohdistui vähittäiskaupan alalle (2 932 828 euroa). Vertailuna voi todeta, että metsätalouden ja puunkorjuun liikevaihto Ranualla vuonna 2011 oli noin 4,6 miljoonaa euroa (Toimialaonline).

RANUA	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne
Toimialan liikevaihto (€)	22 388 000	2 109 000	1 658 000	5 956 000
Matkailuosuus (%)	13,1	80,1	91,7	15,9
Toimialan matkailutulo (€)	2 932 828	1 689 309	1 520 386	947 004
Toimialan osuus matkailutulosta (%)	41	24	22	13
Kaikkien toimialojen liikevaihto		83 886 000 €		
Matkailutulo yhteensä		7 089 527 €		
Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta		8,5 %		

Taulukko 20 Tulotiedot Ranua

Taulukossa 21 on esitetty Ranuan matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset. Välitön matkailutyöllisyys Ranualla vuonna 2011 oli noin 44 henkilötyövuotta. Tämä merkitsi noin 150 000 euron kunnallispalkkaverotuloja; vastaavaa summaa kuin kunnan nuorisotoimen käyttökustannukset ovat (Kuntaliitto 2013). Perinteisessä maaseudun ammatissa eli lypsykarjan kasvatuksessa toimi Ranualla 54 henkilöä vuonna 2011 (Toimialaonline). Maitotilallisia on Ranualla siis jonkin verran enemmän kuin matkailusta työllistyviä.

RANUA	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Välitön matkailu- työllisyys (htv.)	11,2	17,3	11,4	3,7	43,6
Toimialan osuus matkailu- työllisyydestä (%)	26	40	26	8	100
Matkailupalkkatulot (€)	366 240	521 163	386 038	131 024	1 404 465
Palkoista kotikuntaan (%)	90	96,9	74,1	76,5	
Matkailupalkoista kotikuntaan (€)	329 616	505 007	286 054	100 233	1 220 910
Matkailupalkka- verotulot (€)	40 642	62 267	35 270	12 359	150 538

Taulukko 21 Ranuan matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset

ROVANIEMI

Rovaniemen alueen matkailukohteita ovat mm. Napapiirin pajakylä, Ounasvaara ja kaupungin keskusta. Rovaniemen erityispiirteisiin kuuluu vilkas ryhmä-, kokous- ja kannustematkailu. Ryhmämatkailulla on paikkakunnalla pitkät perinteet, ja ilmiö on sittemmin levinnyt myös useisiin muihin Lapin kuntiin. Kaupunkina Rovaniemen palvelut ovat tarjolla ympäri vuoden, tämä on osaltaan mahdollistanut suosion ympärivuotisena matkailukohteena. Suurin kasvupotentiaali sijoittuu kesäaikaan. Uutta majoituskaapiteettia on rakennettu lähiaikoina mm. Napapiirille. Suunnitteilla on myös esimerkiksi keskustassa sijaitsevien hotellien laajennuksia. Matkailutulo muodostuu Rovaniemelläkin useista lähteistä, ja esimerkiksi venäläisten ostosmatkailu on paikkakunnan arkielämässä jo selvästi havaittava ilmiö. Tulevaisuuden haasteista keskeisimpiä on uusien asiakasryhmien kuten venäläisten ja aasialaisten matkailijoiden palvelemiseen liittyvien edellytysten kehittäminen. Rekisteröidyt yöpymiset Rovaniemellä ovat kasvaneet useiden vuosien ajan, poikkeuksena vuodet 2008 ja 2009. Selvityksen tarkasteluajankohdan jälkeen vuonna 2012 kasvu oli noin prosentin suuruinen. (Lapin liitto 2013.)

Rovaniemen välitön matkailutulo on esitetty taulukossa 22. Rovaniemellä matkailutulon osuus on lähes kahdeksan prosenttia yksityisten toimialojen kokonaisuudesta. Kaupungissa paikalliskysyntä on suhteellisesti suurempi kuin monissa pienissä kunnissa. Matkailutulo oli yhteensä noin 175 miljoonaa euroa. Tuloa voi suhteuttaa esimerkiksi teollisuuden vertaamalla. Teollisuus-toimiluokan liikevaihto oli Rovaniemellä vuonna 2011 noin 330 miljoonaa euroa, matkailutulo oli siis hieman yli puolet siitä. (Toimialaonline).

ROVANIEMI	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne
Toimialan liikevaihto (€)	394 231 000	78 092 000	45 037 000	121 837 000
Matkailuosuus (%)	13,1	80,1	91,7	15,9
Toimialan matkailutulo (€)	51 644 261	62 551 692	41 298 929	19 372 083
Toimialan osuus matkailutulosta (%)	29	36	24	11
Kaikkien toimialojen liikevaihto		2 249 576 000 €		
Matkailutulo yhteensä		174 866 965 €		
Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta		7,8 %		

Taulukko 22 Tulotiedot Rovaniemi

Taulukossa 23 on esitetty Rovaniemen matkailun työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulo-vaikutukset. Välitön matkailutyöllisyys vuonna 2011 Rovaniemellä oli yli 1200 henkilötyövuotta. Tämä merkitsee yli 5 miljoonan euron palkkaverotuloja. Summaa voi suhteuttaa esimerkiksi vertaamalla hammashoidon käyttökuluihin, jotka olivat Rovaniemellä noin 4,5 miljoonaa euroa (Kuntaliitto 2013). Matkailu työllistää kaupungissa saman verran ihmisiä kuin teollisuus, vaikka jälkimmäisen liikevaihto onkin selvästi suurempi (Toimialaonline).

ROVANIEMI	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Välitön matkailu- työllisyys (htv.)	196,7	641,9	310,3	75,9	1224,8
Toimialan osuus matkailu- työllisyydestä (%)	16	53	25	6	100
Matkailupalkkatulot (€)	6 432 090	19 337 238	10 507 688	2 687 770	38 964 786
Palkoista kotikuntaan (%)	90	96,9	74,1	76,5	
Matkailupalkoista kotikuntaan (€)	5 788 881	18 737 784	7 786 197	2 056 144	34 369 006
Matkailupalkka- verotulot (€)	873 542	2 827 532	1 174 937	310 272	5 186 283

Taulukko 23 Rovaniemen matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulo-vaikutukset

SALLA

Sallan matkailukeskus sijaitsee Venäjän rajan tuntumassa. Pääsesonki on talvikaudella, mutta venäläisten matkailu on tehnyt matkailusta aikaisempaa vilkkaampaa ympäri vuoden. Sallaa markkinoidaan erämaan rauhallsuudella, johon yhdistyvät toimivat matkailupalvelut. Salla on profiloitunut perhematkailukohteena sekä toisaalta alppilajien kilpailu- ja harjoituspaikkana. Sallatunturin aluetta kehitetään Sallatunturi 2020 -kehittämishojelman ohjaamana. Rajanylitykset ovat kaksinkertaistuneet Sallan rajanylityspaikalla viimeisten vuosien aikana (Rajavartiolaitos 2013). Myös rekisteröidyt yöpymiset ovat kasvaneet viime aikoina, vuosien 2011 ja 2012 välillä kasvu oli noin 2,5 % (Lapin liitto 2013). Nopeasti kasvava rajanylittäjien määrä merkitsee suurta joukkoa potentiaalisia asiakkaita Sallan matkailuelinkeinoille. Haasteena tosin on saada rajanylittäjät käyttämään paikkakunnan palveluita kauttakulkemisen sijaan.

Taulukossa 24 on esitelty Sallan välitön matkailutulo. Sallassa matkailun välitön kokonaistulo on yli kahdeksan miljoonaa euroa. Suhteellisesti tämä merkitsee noin 15 prosentin osuutta kaikkien toimialojen liikevaihdosta. Vähittäiskaupan matkailuosuutta lisäävät venäläiset asiakkaat sekä osaltaan myös matkailukeskuksen sijainti 10 kilometrin päässä kuntakeskuksesta. Näistä syistä on mahdollista, että vähittäiskaupan ja liikenteen toimialoilla on esitettyä suurempi matkailutulo.

SALLA	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne
Toimialan liikevaihto (€)	18 373 000	4 157 000	2 160 000	2 310 000
Matkailuosuus (%)	13,1	80,1	91,7	15,9
Toimialan matkailutulo (€)	2 406 863	3 329 757	1 980 720	367 290
Toimialan osuus matkailutulosta (%)	30	41	24	5

Kaikkien toimialojen liikevaihto	53 451 000 €
Matkailutulo yhteensä	8 084 630 €
Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta	15,1 %

Taulukko 24 Tulotiedot Salla

Taulukossa 25 on esitetty Sallan matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset. Välitön matkailutyöllisyys oli Sallassa vuonna 2011 noin 60 henkilötyövuotta. Vertailutoimialana voi käyttää esimerkiksi puunkorjuuta, joka työllisti kunnassa samana ajankohtana 48 henkilöä (Toimialaonline). Vertailupohjaa saa myös suhteuttamalla vaikutuksia kunnallisiin menoihin kuten vaikka nuorisotoimen käyttökustannuksiin, jotka ovat Sallassa noin 250 000 euroa (Kuntaliitto 2013).

SALLA	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Välitön matkailu- työllisyys (htv.)	9,2	34,2	14,9	1,4	59,7
Toimialan osuus matkailu- työllisyydestä (%)	16	57	25	2	100
Matkailupalkkatulot (€)	300 840	1 030 275	504 559	49 577	1 885 251
Palkoista kotikuntaan (%)	90	96,9	74,1	76,5	
Matkailupalkoista kotikuntaan (€)	270 756	998 336	373 878	37 926	1 680 896
Matkailupalkka- verotulot (€)	34 251	126 290	47 296	4797	212 634

Taulukko 25 Sallan matkailun työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset

Tämän raportin tuloksia ei voi suoraan verrata aikaisempiin selvityksiin Sallan kuten ei muidenkaan kuntien kohdalla. Vuoden 2013 selvityksessä matkailuosuusprosentit ja verotulovuodot on laskettu kuntaryhmittäin, joten kuntakohtainen tarkkuus ei ole tältä osin paras mahdollinen. Lisäksi kunnallispalkkaverotulojen laskennassa käytetty menetelmä on muuttunut verrattuna esimerkiksi Sallassa aikaisemmin tehtyyn selvitykseen.

SODANKYLÄ

Sodankylän alueella sijaitsee Luoston matkailukeskus. Keskustaajaman vetovoimatekijöitä ovat mm. elokuvajuhlat sekä vanha kirkko. Kunnan pohjoisosassa sijaitsevat Tankavaaran kultakylä sekä osaksi Sodankylän alueelle rajautuva Urho Kekkosen kansallispuisto. Matkailun painottuu talvella Luostolle ja kesällä keskusta.. Matkailun kehittämiseksi kunnassa on tehty tai käynnissä useita investointeja sekä hankkeita esimerkiksi Luoston alueella. Ulkomaalaisten matkailijoiden osuus on kasvussa tarkasteltaessa Pyhä-Luosto -alueen rekisteröityjä yöpymisiä vuosien 2011 ja 2012 välillä. Kokonaisyöpymismäärä on kuitenkin vähentynyt noin 4 % samana aikana. (Lapin liitto 2013.)

Taulukossa 26 on esitetty Sodankylän välitön matkailutulo. Sodankylässä matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta on yli 10 %. Välitön matkailutulo oli yhteensä lähes 28 miljoonaa euroa. Vertailukohtana mainittakoon, että metsätalous ja puunkorjuu -toimiluokassa oli samana tarkasteluajankohtana noin viiden miljoonan euron liikevaihto (Toimialaonline). Sodankylässä on viime vuosina valmisteltu Kevitsan kaivoksen avaamista, mihin liittyvä työmatkailu näkyy todennäköisesti esimerkiksi vähittäiskaupan luvuissa.

SODANKYLÄ	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne
Toimialan liikevaihto (€)	54 863 000	15 013 000	5 879 000	20 090 000
Matkailuosuus (%)	13,1	80,1	91,7	15,9
Toimialan matkailutulo (€)	7 187 053	12 025 413	5 391 043	3 194 310
Toimialan osuus matkailutulosta (%)	26	43	19	12
Kaikkien toimialojen liikevaihto		255 697 000 €		
Matkailutulo yhteensä		27 797 819 €		
Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta		10,9 %		

Taulukko 26 Tulotiedot Sodankylä

Taulukossa 27 on esitetty Sodankylän matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset. Välitön matkailutyöllisyys oli Sodankylässä yli 200 henkilötyövuotta. Vertailukohdaksi voi ottaa teollisuuden, jonka työllisyys puolestaan oli vuonna 2011 Sodankylässä noin 140 henkilötyövuotta (Toimialaonline). Matkailun välitön palkkaverotulokertymä oli lähes 800 000 euroa. Vertailulukuna esitetään, että Sodankylän palo- ja pelastustoimen käyttökustannukset olivat noin 760 000 euroa vuonna 2011 (Kuntaliitto 2013).

SODANKYLÄ	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Välitön matkailu- työllisyys (htv.)	27,4	123,4	40,5	12,5	203,8
Toimialan osuus matkailu- työllisyydestä (%)	13	61	20	6	100
Matkailupalkkatulot (€)	895 980	3 717 425	1 371 452	442 650	6 427 507
Palkoista kotikuntaan (%)	90	96,9	74,1	76,5	
Matkailupalkoista kotikuntaan (€)	806 382	3 602 185	1 016 246	338 627	5 763 440
Matkailupalkka- verotulot (€)	110 555	493 860	139 327	46 426	790 168

Taulukko 27 Sodankylän matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset

UTSJOKI

Utsjoki on kalastus- ja luontomatkailukunta. Vahvasti leimaa antava piirre on myös erittäin vilkas rajakauppa. Rajakauppojen liikevaihdosta suurin osa tulee norjalaisilta. Tärkein matkailusezonki ajoittuu kesään juhannukselta elokuun loppuun. Kaksi tärkeintä asiakasryhmää ovat suomalaiset kalastusmatkailijat sekä norjalaiset ostosmatkailijat. Saksa, Ranska ja Venäjä ovat niitä lähtömaita, joiden merkitys on kasvussa. Utsjoen vetovoimatekijöitä ovat luonto ja maisemat sekä saamelaiskulttuuri. Utsjoella on toteutettu vähän aikaa sitten matkailun imagohanke, jonka avulla alueelle on luotu markkinointiteema ja -materiaali. Myös markkinointiviestintää on lisätty ja tämän avulla alueen tunnettavuutta on pystytty parantamaan.

Taulukossa 28 on kuvattu Utsjoen matkailun välittömät tulovaikutukset. Utsjoella matkailu muodostaa vajaan 20 % osuuden kaikkien toimialojen kokonaisuudesta. Kokonaismatkailutulo vuonna 2011 oli lähes 7 miljoonaa euroa. Vähittäiskaupan toimialalla on poikkeuksellisesti suurin matkailumyynti. On todennäköistä, että vähittäiskaupan toimialan matkailumyynti on merkittävästi suurempi kuin selvitysluvuissa on esitetty. Vähittäiskaupan toimialan erittäin suuri kokonaisliikevaihto kunnan asukasluokkaan nähden viittaa voimakkaaseen ulkopuolelta tulevaan kysyntään. Päivittäin tapahtuvaa ostosmatkailua ei kuitenkaan lueta matkailuksi yleisen ja myös tässä selvityksessä käytettävän määritelmän mukaan. Tämä sulkee osan Utsjoella vierailevista ostosmatkailijoista matkailu-käsitteen ulkopuolelle. Kyseinen ryhmä tuo kuitenkin tuloja alueella ja on sinänsä hyvin merkittävä. Utsjoen lukuja on syytä tarkastella erittäin kriittisesti vähittäiskaupan toimialan matkailuliikevaihdon ja siitä edelleen johdettujen lukujen kuten koko välittömän matkailutulon osalta.

UTSJOKI	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne
Toimialan liikevaihto (€)	25 039 000	2 378 000	1 263 000	3 136 000
Matkailuosuus (%)	13,1	80,1	91,7	15,9
Toimialan matkailutulo (€)	3 280 109	1 904 778	1 158 171	498 624
Toimialan osuus matkailutulosta (%)	48	28	17	7
Kaikkien toimialojen liikevaihto		38 116 000 €		
Matkailutulo yhteensä		6 841 682 €		
Matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta		18,0 %		

Taulukko 28 Tulotiedot Utsjoki

Taulukossa 29 on kuvattu Utsjoen matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset. Lukuja tarkasteltaessa on hyvä huomata sivulla 32 esitetyt Utsjoen vähittäiskaupan vaikutusten mittaamiseen liittyvät varaukset. Välitön matkailutyöllisyys oli Utsjoella hieman yli 42 henkilötyövuotta. Majoitus- ja ravitsemusalan välitön matkailutyöllisyys (19,5 henkilötyövuotta) oli suurempi kuin vähittäiskaupan toimialalla (12,5 henkilötyövuotta), jossa puolestaan oli suurin välitön matkailutulo. Matkailun välittömät verotulovaikutukset olivat vajaat 180 000 euroa. Vertailuna esitetään, että Utsjoen kunnan hammashoidon käyttökustannukset ovat noin 200 000 euroa (Kuntaliitto 2013).

UTSJOKI	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Yhteensä
Välitön matkailu- työllisyys (htv.)	12,5	19,5	8,7	2	42,7
Toimialan osuus matkailu- työllisyydestä (%)	29	46	20	5	100
Matkailupalkkatulot (€)	408 750	587 438	294 608	70 824	1 361 620
Palkoista kotikuntaan (%)	90	96,9	74,1	76,5	
Matkailupalkoista kotikuntaan (€)	367 875	569 227	218 305	54 180	1 209 587
Matkailupalkka- verotulot (€)	54 262	83 961	32 200	7 991	178 414

Taulukko 29 Utsjoen matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset

3 LOPUKSI

Selvitystyölle asetettiin tiettyjä edellytyksiä, jotka ohjasivat mm. käytettävän menetelmän valintaa. Selvityksen tuli olla mahdollisimman helppo toistaa ja tämän vuoksi perustietolähteenä käytettiin tilastoja. Tilastojen antamaa tietoa täydennettiin yrityskyselyn avulla, jotta voitiin selvittää matkailun osuus eri toimialoilla. Menetelmäksi valittiin pohjoismaisen mallin mukainen yritysten tulotietojen selvitys.

Taulukossa 30 on esitetty tulosten yhteenveto. Välittömästä matkailutulosta suurin osa kohdistuu Rovaniemelle. Matkailun osuus kaikkien toimialojen kokonaisuudesta on pienin Kemijärvellä (9,3 %), Ranualla (8,5 %) ja Rovaniemellä (7,8 %). Suurimmillaan matkailun osuus lähestyy tarkastelukunnissa 50 % osuutta kaikkien toimialojen kokonaisuudesta (Enontekiö, Inari, Kolari, Pelkosenniemi). Selvityksen perusteella matkailutoimialojen lisäksi vähittäiskaupan toimialalle kohdistuu huomattavaa matkailutuloa. Matkailun osuus kaikkien toimialojen työllisyydestä oli suurin Enontekiöllä (45,6 %). Kohde-kuntien välitön matkailutulo on yhteensä noin 544 miljoonaa euroa ja välitön matkailutyöllisyys 3858 henkilötyövuotta.

ALUE	Välitön matkailutulo (€)	Matkailun osuus liikevaihdosta (%)	Välitön matkailu-työllisyys (htv.)	Matkailun osuus työllisyydestä (%)	Palkkaverotulo vaikutukset (€)
Enontekiö	21 620 277	46,9	155,2	45,6	488 105
Inari	75 961 398	41,5	511,1	36,7	1 703 032
Kemijärvi	15 826 607	9,3	98,2	7,7	394 331
Kittilä	116 029 421	27,3	869	39,0	2 778 479
Kolari	52 734 331	48	373	39,5	1 244 539
Muonio	27 129 874	32,5	200,3	39,0	669 261
Pelkosenniemi	10 405 220	45,7	76,5	38,4	260 256
Ranua	7 089 527	8,5	43,6	6,7	150 538
Rovaniemi	174 866 965	7,8	1224,8	9,1	5 186 283
Salla	8 084 630	15,1	59,7	12,2	212 634
Sodankylä	27 797 819	10,9	203,8	11,1	790 168
Utsjoki	6 841 682	18	42,7	24,4	178 414
Yhteensä	544 387 751	14,6	3857,9	16,4	14 056 040

Taulukko 30 Yhteenveto matkailun talousvaikutuksista kohdekunnissa

Esitetyt tulokset vastaavat osittain samoista kunnista tehtyjen selvitysten tuloksia (esim. Rintala-Gardin 2010, Haaga-Perho 2009). Tuloksissa on joissakin tapauksissa huomattavia eroja (esim. Haaga-Perho 2009). Eri yhteyksissä saatujen tulosten eroja voivat selittää ainakin seuraavat tekijät:

- matkailuosuusprosenttien laskeminen kuntakohtaisesti
- tarkasteluvuosista johtuva vaihtelu
- matkailijan määrittely
- esitetäänkö laskelma arvonlisäverollisena
- sisältyykö selvitykseen julkisen sektorin vaikutus
- toimialaluokituksen erot
- sisältävätkö laskelmat vain välittömät vaikutukset vai lisäksi muita.

Selvityksessä pyrittiin muodostamaan jokaiselle kunnalle yksilöllinen matkailuosuusprosentti. Pyrkimyksistä huolimatta vastauksia ei saatu riittävästi, jotta luotettava laskenta olisi ollut mahdollista tehdä joka kohdekunnassa ja toimialalla. Tästä johtuen kunnat ryhmiteltiin matkailuosuusprosentin laskennassa ja tuloksista todennäköisesti menetettiin kunnittaista vaihtelua. Pohjoismaisen mallin mukaista tulomenetelmää käytettäessä on usein havaittu, että vastauksia antavat mieluiten ne yrittäjät, joille matkailun merkitys on suurin. On mahdollista, että sama ilmiö toistui myös tässä selvityksessä.

Selvitys voidaan päivittää tilastotietojen avulla seuraavien 3–5 vuoden ajan. Mikäli matkailuelinkeino kohtaa suuria muutoksia, voi olla syytä järjestää kysely uudelleen jo aikaisemmin. Kun matkailuosuusprosentit päivitetään seuraavan kerran, tulee vastausprosentin nostamiseen kiinnittää erityistä huomiota. Vastausmääriä voidaan todennäköisesti kasvattaa, mikäli matkailun alueorganisaatioiden lisäksi myös yrittäjäyhdistykset ja kuntien elinkeinotoimi osallistuvat selvityksestä tiedottamiseen.

Matkailutoimijat arvostavat erityisesti sellaista tietoa, joka mahdollistaa ennakoinnin liittyen tulevaisuutta koskeviin päätöksiin. (Lukuja matkailusta 2013 -seminaari). Sama pätee tietysti kaikilla toimialoilla, mutta matkailuun vaikuttava toimintaympäristö on hyvin monimutkainen. Tämä lisää niiden apuvälineiden tarvetta, joiden avulla on mahdollista tehdä perusteltuja päätöksiä esimerkiksi investoinneista. Tietojen tulisi myös olla helposti saatavilla, oikeita ja ymmärrettäviä (Lukuja matkailusta 2013). Osa helppoutta ja saatavuutta on kattavan ja vertailukelpoisen aineiston tuottaminen. Tähän haasteeseen vastattiin käsillä olevassa työssä. Kun selvitystä päivitetään jatkossa, tuloksista on mahdollista muodostaa aikasarjoja.

Toimipaikkoja pyydettiin kyselyssä vastaamaan seitsemään tulevaisuutta koskevaan väittämään. Taulukossa 31 on esitetty kaikkien kuntien vastausten keskiarvot toimialoittain. Tulevaisuus määriteltiin kyselyssä viideksi seuraavaksi vuodeksi. Vastausasteikko on seuraava: 1 Vähenee paljon, 2 Vähenee jonkin verran, 3 Pysyy ennallaan, 4 Kasvaa jonkin verran ja 5 Kasvaa paljon.

	Vähittäis- kauppa	Majoitus ja ravitsemis	Huvi ja virkistys	Liikenne	Keskiarvo
Investointeihin käytettävä rahamäärä	2,9	2,7	3,3	2,9	3,0
Markkinointiin käytettävä rahamäärä	2,8	3,3	3,5	2,9	3,1
Yrityksen liikevoitto	3,2	3,5	3,8	3,0	3,4
Liikevaihdon määrä	3,3	3,7	3,5	3,1	3,4
Asiakas- määrä	3,3	3,8	3,5	3,1	3,4
Yrittäjätövoiman määrä	3,0	2,9	3,3	3,0	3,0
Työntekijöiden määrä	3,3	3,2	3,5	2,8	3,2
Keskiarvo	3,1	3,3	3,5	3,0	

Taulukko 31 Yritysten tulevaisuudennäkymiä koskevien väittämien tulokset

Huvi- ja virkistystoimialan vastauksissa on lähes joka väittämän kohdalla korkeimmat keskiarvot. Majoitus- ja ravitsemistoimialalla ilmenevät suurimmat odotukset liikevaihdon määrän (3,7) ja asiakasmäärän (3,8) kehittymisen osalta. Investointihalukkuus on sitä vastoin majoitus- ja ravitsemistoimialalla kaikkein alhaisin (2,7). Vähittäiskaupan ja liikenteen toimialoilla odotukset ovat yleisesti tarkastellen hieman kahta muuta toimialaa maltillisemmat. Majoitus- ja ravitsemistoimialan vastauksissa on suurin keskinäinen hajonta eri väittämien keskiarvojen välillä (2,7–3,8). Resursseihin liittyvien muuttujien odotetaan kehittyvän hieman vähemmän kuin liikevoiton ja -vaihdon sekä asiakasmäärän.

Yleinen haasteellinen taloustilanne näkyy vastauksissa siten, että investointeihin tai työvoiman lisäämiseen suhtaudutaan hieman varauksellisesti. Kyseisten väittämien tulokset tarkoittavat kuitenkin tilanteen pysyvän ennallaan, eivät heikentyvän. Liikevoittoon, asiakasmäärään ja liikevaihtoon liittyvät kasvuo-dotukset voivat perustua siihen, että ulkomaalaisten kävijöiden määrä on lisääntynyt viime aikoina selvästi useissa lappilaisissa matkailukohteissa.

KIRJALLISUUS

Alakiuttu, K. & Juntheikki, R. (1999) Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Inarin kunnassa. Nordia Tiedonantoja 4/1999, 3–43.

Haaga-Perho. (2009) Matkailun taloudelliset vaikutukset Enontekiön, Kittilän ja Kolarin kunnissa vuonna 2008 ja arviot vuodesta 2009.

Herranen K. & Vallo T. (2008) Inarin kunnan matkailun aluetaloudellisten vaikutusten seurantajärjestelmä. Teoksessa Kauppila, P. & J. Saarinen (toim.): Inarin matkailueurot ja -työpaikat, Nordia Tiedonantoja 1/2008, 103–111.

Huhtala, M. (2006) Pallas-Ounastunturin kansallispuiston kävijöiden rahankäyttö ja sen paikallistaloudelliset vaikutukset. Metsäntutkimuslaitoksen työraportteja 35. Luettu 4.2.2013 osoitteesta: <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2006/mwp035.pdf>

Kauppila, P. (1999a) Matkailun taloudelliset vaikutukset Inarissa: tunnuslukuja ja arviointia. Nordia Tiedonantoja 4/1999, 88–95.

Kauppila, P. (1999b) Matkailu ja aluetalous. Työkaluja matkailun taloudellisten vaikutusten arviointiin ja mittaamiseen. Nordia tiedonantoja 2/1999, 134.

Kauppila, P. (2011a) Kainuun matkailutalous. Kuntakohtaista tarkastelua. Julkaisusarja A, tutkimuksia 8. Kajaanin ammattikorkeakoulu.

Kauppila, P. (2011b) Koillis-Suomen matkailutalous. Kuntakohtaista tarkastelua. Julkaisusarja A, tutkimuksia 7. Kajaanin ammattikorkeakoulu.

Kauppila, P. (2011c) Seminaariesitelmä: Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset: menetelmänäkökulmia. Matkailun aluetaloudellisten vaikutusten asiantuntijaseminaari, Rovaniemi 13.12.2011.

Kauppila, P. & Karjalainen, T. & Harju K. & Arvio A. (2011) Kalastusmatkailun aluetaloudelliset vaikutukset: esimerkkinä Iijoen valuma-alueen kunnat. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Tutkimuksia ja selvityksiä 12/2011
Luettu 26.3.2013 osoitteesta: http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/uudet%20julkaisut/tutkimuksia_ja_selvityksia_12_2011.pdf

Kauppila, P. & Kuosku K. (2012) Kuusamon aluetalousraportti. Koillis-Suomen kehittämissyhtiö Naturpolis Oy. Tutkimuksia 1/2012. Luettu 15.1.2013 osoitteesta: <http://www.kuusamo.fi/dman/Document.php?documentId=te35312103819062&cmd=download>

Kauppila, P. & Saarinen J. (2002) Matkailun aluetaloudellisten vaikutusten arviointi: matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Pelkosenniellä. Terra 114: 1/2002.

Kuntaliitto (2013). Luettu 22.5.2013 osoitteesta: <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/kustannusrakenne/Sivut/default.aspx>

Lapin liitto (2013). Luettu 21.5.2013 osoitteesta: http://www.lapinliitto.fi/julkaisut_ja_tilastot/matkailu

Lukuja matkailusta (2013). Seminaari Rovaniemellä 15.4.2013.

Luiro, S. (2011) Lapin matkailustrategia 2011–2014. Rovaniemi: Lapin liitto, julkaisu A24/2011.

Matkailun edistämiskeskus (2013). Luettu 24.5.2013 osoitteesta: http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/%28pages%29/Suomen_matkailun_aluerakenne_2005?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30

Matkailun edistämiskeskus (1983) Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset kunta/alueatasolla. Tutkimusmenetelmä.

Metsähallitus (2013). Luettu 21.5.2013 osoitteesta: <http://www.metsa.fi/SIVUSTOT/METSA/FI/ERAASIAT/JARETKEILY/VIRKISTYSKAYTONSUUNNITTELU/SUOJELUALUEIDEN-MERKITYSPAIKALLISTALOUELLE/Sivut/Kansallispuistoihinsijoitetutrahatpalautuvatmonikertaisina.aspx>

Naalisvaara, L. (1991) Kolarin kunnan matkailijatutkimus matkailukaudella 1989–90. Nordia tiedonantoja B 2/1991, 15–70.

Paajanen, M. (1993a) Matkailun taloudellisten ja työllisyysvaikutusten selvittäminen ns. pohjoismaisen mallin avulla. Teoksessa S. Aho (toim.) Matkailun teoretisoiva tutkimus Suomessa 1991 84–86.

Paajanen, M. (1993b) Alueellisuus matkailun taloudellisten vaikutusten tutkimuksessa: esimerkkinä pohjoismainen malli ja TuristEkonomiska Modell. Teoksessa S. Aho (toim.) Soveltavan matkailututkimuksen metodisia kysymyksiä. Hailuodossa 17.–18.8.1992 pidetyn tutkijasymposiumin raportti.

Piirala, T. (1997) Kainuun kesämatkailija 1996 sekä Kainuun matkailun tulo- ja työllisyysselektivis. Kainuun matkailun kehittämiskeskus. Tiedon juurilla. Julkaisu A: 4. 40–41

Poikela, P. (2011) Tutkimus matkailun aluetaloudellisista vaikutuksista pohjoismaisella mallilla Sodankylän kunnassa vuonna 2008. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta.

Rajavartiolaitos (2013). Luettu 23.5.2013 osoitteesta: http://www.raja.fi/download/43439_LR_6_lapin_itarajan_rajanylitysp_vuosittain_2007-30_4_2013.pdf

Rantakokko, M. (1991). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Kolarissa 1989. Nordia tiedonantoja B 2/1991, 75–107.

Ranuan kunta. (2013) Ranuan kunnan tasekirja vuodelta 2012. Luettu 4.6.2013 osoitteesta: <http://paatokset.ranua.fi/d5web/kokous/20131011-5-1.PDF>

Rintala-Gardin, T. (2010) Rovaniemen matkailun kehitys ja matkailun aluetaloudellinen vaikutus. Luettu 4.2.2013 osoitteesta: <http://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=7fc11969-8e7f-4d16-9c97-7801c35944e7>

Rosqvist, H. (2008) Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Inarin kunnassa vuonna 2005. Nordia tiedonantoja 1/2008.

Tilastokeskus. Yritysrekisteri. (2013a) Haettu 4.1.2013 osoitteesta: <http://tilastokeskus.fi/tup/yritysrekisteri/index.html>

Tilastokeskus. Yritysrekisteri. (2013b) Marja-Leena Karjalaisen ja Pasi Satokankaan välinen sähköpostiviesti 27.3.2013.

Toimialaonline. Luettu 22.5.2013 osoitteesta: <http://www2.toimialaonline.fi/>

Vatanen, E. & Pirkonen J. & Ahonen A. & Hyppönen M. & Mäenpää I. (2006) Luonnon käyttöön perustuvien elinkeinojen paikallistaloudelliset vaikutukset Inarissa. Metsätieteen aikakauskirja 4/2006. 435–451.

TAULUKOT

Taulukko 1	Matkailuosuusprosenttien laskentaan käytetyt vastaukset	7
Taulukko 2	Majoitus- ja ravitsemistoimialojen henkilöstön sekä liikevaihdon koko kuntien asukasmääriin suhteutettuna kohdekunnissa	7
Taulukko 3	Rekisteröidyt yöpymiset asukasta kohden kuudessa Lapin kunnassa	8
Taulukko 4	Kohdekuntien ryhmittely, majoitus- ja ravitsemustoimialojen liikevaihdon ja työllisyyden osuus kaikista toimialoista	8
Taulukko 5	Kuntaryhmät	9
Taulukko 6	Tulotiedot Enontekiö	11
Taulukko 7	Enontekiön matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset	11
Taulukko 8	Tulotiedot Inari	12
Taulukko 9	Inarin matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset	13
Taulukko 10	Tulotiedot Kemijärvi	14
Taulukko 11	Kemijärven matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset	15
Taulukko 12	Tulotiedot Kittilä	16
Taulukko 13	Kittilän matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset	17
Taulukko 14	Tulotiedot Kolari	18
Taulukko 15	Kolarin matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset	19
Taulukko 16	Tulotiedot Muonio	20
Taulukko 17	Muonion matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset	21
Taulukko 18	Tulotiedot Pelkosenniemi	22
Taulukko 19	Pelkosenniemen matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset	23
Taulukko 20	Tulotiedot Ranua	24
Taulukko 21	Ranuan matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset	25
Taulukko 22	Tulotiedot Rovaniemi	26
Taulukko 23	Rovaniemen matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset	27
Taulukko 24	Tulotiedot Salla	28
Taulukko 25	Sallan matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset	29
Taulukko 26	Tulotiedot Sodankylä	30
Taulukko 27	Sodankylän matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset	31
Taulukko 28	Tulotiedot Utsjoki	32
Taulukko 29	Utsjoen matkailun välittömät työllisyys-, palkkatulo- ja kunnallispalkkaverotulovaikutukset	33
Taulukko 30	Yhteenvedo matkailun talousvaikutuksista kohdekunnissa	34
Taulukko 31	Yritysten tulevaisuudennäkymiä koskevien väittämien tulokset	36

LIITE 1

Kyselylomake

Matkailun aluetalousvaikutukset

Kysely koskee vain Rovanimen alueella olevia toimipaikkoja, ei muiden kuntien. Jos et muista aivan täsmällistä tietoa, voit esittää lähelle osuvan arvion. Kyselyn raportissa ei julkaista yksittäisten yritysten tietoja.

1. Yrityksenne päätoimiala (valitkaa vain yksi)*

- ☐ Korjaamo- ja huoltamotoiminta
- ☐ Liikenne
- ☐ Vähittäiskauppa
- ☐ Majoitus- ja ravitsemuspalvelut
- ☐ Virkistys- ja ohjelmapalvelut
- ☐ Muu, mikä?

2. Mikä oli yrityksenne arvonlisäveroton liikevaihto vuonna 2011?*

3. Mikä oli matkailumyynnin osuus yrityksenne kokonaisliikevaihtodosta vuonna 2011? *

Matkailijaksi katsotaan oman kuntan ulkopuolelta tuleva henkilö, joka vapaa-aikanaan tai työn vuoksi saapuu tilapäiselle matkalle. Matkailijaksi ei lueta säännölliselle työ-, opiskelu- tai ostosmatkalle saapuvia. Säännöllinen työ- tai opiskelumatka tarkoittaa, että työ- tai opiskelupaikka sijaitsee kohdealueella. Säännöllinen ostosmatka tarkoittaa päivittäin tapahtuvia käyntejä.

4. Minkä verran yrityksenne työllistävyys oli henkilövuosina yrittäjä mukaan lukien vuonna 2011? *

Henkilötyövuosi kuvaa kokoaikaiseksi muutetun henkilön työpanosta. Yrityksen kaikki palkatut tunnit (säännöllinen työaika+ylityötunnit) jaetaan yrityksen kokoajien palkansaajien keskimääräisillä palkatuilla tunneilla vuodessa. Esimerkiksi: yhden kokoaikaisen henkilön vuoden työpanos vastaa yhtä henkilötyövuotta, yhden puoliaikaisen henkilön vuoden työpanos vastaa puolta henkilötyövuotta.

5. Mikä oli yrityksenne palkkamenojen summa vuonna 2011? *

Yrittäjä mukaanlukien, ilman henkilösivukuluja.

6. Kuinka suuri osuus palkoista maksetaan yrityksenne kotikunnassa henkikirjoitetuille työntekijöille? *

Ilmoita vastaus prosentteina.

7. Ota kantaa yrityksenne tulevaisuutta koskeviin väittämiin valitsemalla jokin annetuista vaihtoehdoista. *

Tulevaisuus ymmärretään tässä viideksi seuraavaksi vuodeksi.

	Vähenee paljon	Vähenee jonkin verran	Pysyy ennallaan	Kasvaa jonkin verran	Kasvaa paljon
Investointeihin käytettävä rahamäärä	☐	☐	☐	☐	☐
Markkinointiin käytettävä rahamäärä	☐	☐	☐	☐	☐
Yrityksen liikevoitto	☐	☐	☐	☐	☐
Liikevaihdon määrä	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakasmäärä	☐	☐	☐	☐	☐
Yrittäjätöyryvoiman määrä	☐	☐	☐	☐	☐
Työntekijöiden määrä	☐	☐	☐	☐	☐

LIITE 2**Toimialaluokitus****VÄHITTÄISKAUPPA**

- 471 Vähittäiskauppa erikoistumattomissa myymälöissä
- 472 Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 474 Tieto- ja viestintäteknisten laitteiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 475 Muiden kotitaloustavaroiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 476 Kulttuuri- ja vapaa-ajan tuotteiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 477 Muiden tavaroiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 478 Tori- ja markkinakauppa

MAJOITUS- JA RAVITSEMUS

- 55 Majointus
- 56 Ravitsemistoiminta (poislukien 5629 Henkilöstö- ja laitosruokalat)

HUVI- JA VIRKISTYSPALVELUT

- 59140 Elokuvien esittäminen
- 85510 Urheilu- ja liikuntakoulutus
- 90 Kulttuuri- ja viihdetoiminta
- 931 Urheilutoiminta
- 932 Huvi- ja virkistystoiminta
- 91020 Museoiden toiminta
- 91030 Historiallisten nähtävyyksien, rakennusten ja vastaavien kohteiden toiminta
- 91040 Kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja luonnonpuistojen toiminta
- 9602 Kampaamot ja kauneushoitopalvelut
- 9604 Kylpylälaitokset, saunat, solariumit yms. Palvelut
- 79 Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta; varaushpalvelut

LIIKENNE

- 491 Rautateiden henkilöliikenne, kaukoliikenne
- 493 Muu maaliikenteen henkilöliikenne
- 50101 Meriliikenteen henkilökuljetus
- 50102 Rannikkoliikenteen henkilökuljetus
- 503 Sisävesiliikenteen henkilökuljetus
- 511 Matkustajalentoliikenne
- 52211 Linja-autoasemat
- 52230 Ilmailuliikennettä palveleva toiminta
- 771 Autojen ja kevyiden ajoneuvojen vuokraus ja leasing
- 7721 Vapaa-ajan ja urheiluvälineiden vuokraus ja leasing
- 7734 Vesiliikennevälineiden vuokraus ja leasing
- 7735 Ilmailiikennevälineiden vuokraus ja leasing
- 77390 Muiden koneiden ja laitteiden vuokraus
- 452 Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus (pl. Moottoripyörät)
- 4532 Moottoriajoneuvojen osien ja varusteiden vähittäiskauppa
- 45403 Moottoripyörien huolto ja korjaus
- 473 Ajoneuvojen polttoaineiden vähittäiskauppa

ISBN 978-952-6620-06-0 (nid.)

ISBN 978-952-6620-07-7 (PDF)

ISBN 978-952-6620-08-4 (ePub)